

Ο HONEGGER ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΣΥΝΘΕΤΑΙ

Στήν νέα έκδοση του βιβλίου «Οι Άπολιθωμένοι», ο περίφημος μουσουργός Honegger, από τις πρώτες του σελίδες δίνει το χρώμα του περιεχομένου και μās λέει: Γιατί να κάνουμε κριτική; Σά τί θά χρησιμεύσει αυτό; Γιατί να μιλήσουμε για μουσική, αφού οι μεγαλύτεροι συγγραφείς, τοιμάς νά πώ, κατάθεσαν την πένα πρό πολλού; Νά κοιτάξετε τόν Stendhal. Τότε λοιπόν για πού λόγο νά γράψουμε άρθρα και βιβλία;

—Για απαραίτητα πρέπει να συμπληρωθῆ κάποιο όφελμο ἔργο: αυτό πού ονομάζον προπαγάνδα.

«Ἡ προπαγάνδα γιά τή σημερινή μουσική. Καί μ' ὅλη τή δύναμη ὁ συγγραφέας ζητινάει τή ακουριά και τήν τεμπελιά τού πνεύματος, ὅπως ἔπισης ζητινάει κατά κάποιον τρόπο καί τόν ἀπολιθωμένο κι' ἀπορραγιαμένο μουσικοσυνθέτη, πού ἐχαρισιότιεται ν' ἀκοῦει πάντοτε τά ἴδια ἔργα, νά παίζονται και νά ἐπαναλαμβάνονται χίλιες φορές. Στήλιτεύει τούς διευθυντές τόν ὀρχηστρών, πού σοφάτα πράττοντες προτιμῶν κατά ἐξασφαλισμένη ἐπιτυχία, ἀπό τή γενναιότητα κι' εὐγένεια μιᾶς ὀβέβαιης μάχης γιά ἕνα καινούργιο ἔργο. Κτυπά τούς πιανίστες, ὁ ὅποιοι στις διάφορες μουσικές ἐπιτερίδες ἐμεταπρόθυ ἀδιάκοπα ἀπό τὸ Σοπέν στό Λιστ κι' ἀπό τὸ Λιστ στό Σοπέν, γελαιοποιεῖ τὰ προγράμματα τούς πού μέ τὸ γράμμα τῆς ἀφίσης δικαιολογοῦν τήν ὑπαρξή τούς, ἀραδιάζοντας τούς διαφορῶς τών τίτλους στή μουσική. Ὁ συγγραφέας ἐδῶ εἶναι ἄγρια παράδοξος, μὰ και πόσο δίκαιος και λογικός! Ἐντός τῶν ἄρθρων τῆς πολεμικῆς πού γράφει, ἀναφέρει κι' ἄλλα διάφορα γεγονότα γεμάτα ἀπό ἕνα θλιβερό χιοῖμορ, σχεδόν ἀπελπιστικό, κι' αὐτό ἴσως νάιναι ἡ βαθέτερη ἔννοια τού βιβλίου του. Καί νά τί γράφει γιά τούς νέους συνθέτες: «Ἐξαγχαπτοί μου φίλοι, ὁ γονεῖς σας ἔχουν δικαίω νά σας προορίζουν γιά μπακάλληδες ἢ γιά κανένα ἄλλο ἐπάγγελμα, ἐξ ἰσού τιμιο και κερδοφόρο. Ποιά εἶναι πραγματικά ἡ ζωῆ ἐνός συνθέτη σήμερα; Ἐνα ἀδιάκοπο κρυφτοῖλι μέ τῆ μιζέρια, ἡ καλύτερα μέ τῆ μουσική, ἀν ὁ συνθέτης δέν ἔχει ἐκδηλωμένη κλίση γιά τῆ μιζέρια, πράγμα πού μορεῖ, παρ' ὅλα αὐτά νά συμβῆ. Ἄν γι' αὐτό συντρέχουν πολλοί λόγοι, ὁ πρώτος και κυριώτερος εἶναι ὁ ἀπολιθωμένος συνθέτης ἀπαντᾶ ὁ Honegger: «Ὁ νέος συνθέτης εἶναι, ἐκείνος πού ἐπιμένει στό νά δημιουργήσει ἕνα ἐμπόρευμα πού κανεῖ δέν ἐπιθυμει νά τὸ καταναλώσει». Ὁ ἀπολιθωμένος δέν ἀγαπᾶ τῆ νέα μουσική, και λιποτακτεῖ ἀπό τῆς αἰθουσῶς πού τῆν παίζον. Ὅστε τὸ συμπέρασμα τού Honegger εἶναι ὅτι δέν ὑπάρχει πιά τίποτε ἄλλο, γιά τούς συνθέτες παρὰ ν' ἀφίσουν νά σκουριάζει κι' αὐτῆ ἡ μουσική μέ τῆ σειρά τῆς; Δέν τὸ πιστεύω. Γιατί εἶμαι βέβαιος πῶς ἀν ὁ Ar. Honegger ἀπό μιᾶ ἐραφική ἀλλαγῆ τῶν πραγμάτων διοριζόταν γενικῶς πληρεξούσιος τῶν μουσικῶν, κι' εἶχε τήν ὀπαιτούμενη δύναμη, θ' ὀπαιτούσε, εἰ δυνατόν, τῆν τέλεια ἐξαφάνιση τῶν ἀπολιθωμένων αὐτῶν μουσικῶν, πού θεωροῦνται ὡς συμπατέρες τῆς νέας μουσικῆς, ὅπως ἀπαράλλακτα κι' αὐτοὶ προσπαθοῦν νά ἐξαφανίσουν τούς νέους. Τότε πού φαίνεται πως τὸ ἀσθημῆ τῆς δικαιοσύνης του, θά τὸν ἔκανε νά κατατάξει σέ τρεῖς κατηγορίες τούς ἀπολιθωμένους. Πρῶτα

τούς ἐκ γενετῆς, ἐκείνους πού πάντα ἀντέδρασαν ἐναντίον ὀποιοῦδήποτε τούς ἀνάγκαιζε νά σκευτοῦν πέρα ἀπό τῆς μουσικῆς φόρμες πού μάθανε, γιάτι αὐτὸ βέβαια τούς χαλούσε τῆς συνθήσεως. Μετὰ γίνονται οἱ ἀπολιθωμένοι τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς. Κι' ἐξηγοῦμαι γιά αὐτά ὅλα: Σάν ριζοῖμοι—ἀπολιθωμένοι μουσικοσυνθέτες θεωρεῖται ἐκείνους πού τρέφεται ἀπό τῆν παλιά φόρμα, κι' ἀρνείται νά προχωρήσει και νά ἐξελιχθῆ παρὰ πέρα, νά βῆ ἔξω ἀπό τὸ δοτρακό του. Ὑστερα ὁ ἀπολιθωμένος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς εἶναι ἐκείνους πού φαμπρικοίε μέσα στόν ἴδιο τόν τόν ἑαυτοῦ τῆ νέα καθ' αὐτὸ φόρμα του και ζητᾶ νά ἐκβίωση τούς ἄλλους νά ἐντροφῆσουν σ' αὐτῆ. Αὐτός ἐδῶ σέ γενικῆς γραμμῆς θεωρεῖται ὡς ἐπαγγελματίας και μαζί μέ τόν προηγούμενο, εἶναι ὁ μεγάλοι ὑπεύθυνος ἔναντι τῆς Τρίτης κατηγορίας, τῆς ὡς ἐπί τὸ πλείστον ἄξεστης, πού ἀποτελεῖται ἀπό τὸ μεγάλο κοινῶ.

Δέν πιστεύω νά πρόκειται γι' αὐτὸ τὸ κοινῶ τὸ σημερινῶ, ὅτω κι' ἀν εἶναι πολύ περιορισμένῶ, ὅτω κι' ἀν εἶναι λιγότερο ἀνεπτυγμένῶ, ἀφοῦ πιά πέρασαν σχεδόν ἑκατὸ χρόνια (αὐτὸ δᾶ θά ἴδχετε διακρίνει κ. Honegger πολλῆς φορές). Ὅχι βέβαια, ἀλλά ὑπάρχει κάτι πού δέν τ' ἀγαπᾶ, εἶναι τὸ ὅτι τὸ στενοχωρῶν, και στενοχωρεῖται κάθε φορά πού ὁ ἀπολιθωμένος ἐμπροσθοφυλακῆς μουσικοσυνθέτης ἢ κι' ὁ πιά παλότερος ἀκόμη, μπαίνει κι' αὐτός στήν κοῖστρα τῆς μουσικῆς, στενοχωρεῖται, ἀναπαλαμπάνῶ, ὅταν στή θέση τῆς μουσικῆς κι' ἀντ' αὐτῆς, ζητοῦν νά τοῦ ἐπιβάλλουν ἕνα καινούργιο παιγνίδι, και ὡς ἐκ περισσοῦ μάλιστα αισθάνεται τὸ διαίτητῶν τῶν κανόνων τού παιχτιζοῦ ἀπὸ τοῦ, στενοχωρεῖται ἐπίσης ὅταν τοῦ προσφέρουν τούς νεωτερικισμοῦ ἢ ὀποιο ἄλλο τῶν τρόπο. Ὅμοιος στενοχωρεῖται ὅταν τοῦ ἀναγγελοῦν ἡ τοῦ παῖδου μᾶλλον θεαματικά ἐξαγαγισμάτια, σέ μιᾶ φόρμα παρσιμένη, καθώς κι ὅταν τοῦ μιλοῦν γιά νέες μεθόδους, ἢ ὅταν τοῦ ἐξηγοῦν σοβαρᾶ τούς τεχνικούς λόγους γιά τούς ὀποίους ὀφείλει νά θαυμάση ἕνα ἔργο (δέν ἀντέχει στό νά μὴ ἀναφέρει αὐτὸ τὸ παράδειγμα γιάτι ὑπάρχουν χίλια βυὸ ἄλλα τόσο χαρακτηριστικά π.χ. ὁ Σέμπιερ και ἡ σχολῆ του). Ἡ πρώτη ἐκθεση τοῦ θέματος ἀρχίζει ἀπὸ ἕνα ζετούλιγμα τῆς ἀναδρομῆς σὲ πρῶτοντο. Ἐντὶθετῆ ἡ ἐπανάληψη τοῦ θέματος ἀρχίζει πρῶτ' ἀπὸ τῆν πρῶτη γῆ φόρμα, και συνεχίζεται μέ τῆν ἀναδρομῆ στήν ἀνεστραμμένη. Βρισκόμαστε λοιπὸν μπροστὰ στή διπλῆ βαρσισιὸν πού ἀκολουθεῖ ἰο τῆ ἐπανάληψη και τῆν ἀναστροφή τῆς ἐκθέσεως, ἀφοῦ και τὰ βυὸ μέρη βῆγκαν ἀπὸ τῆς σχετικῆς ἀναστροφῆς τῶν ἀντιστοίχων μερῶν τῆς ἐκθέσεως.

Τὸ ἔβδος αὐτοῦ τῆς ἐπιδείξεως μοῦ φαίνεται περίπου τόσο πεστικό ὡς κι' αὐτὸ πού δόθηκε ἀπὸ ἕνα σπουδαῖο καθηγητῆ τοῦ Κονσερβατοῦρ κατὰ τὸ τέλος τού τελευταίου αἰῶνος «Παιδιά μου, ἔλεγε, ἀφῶ κάτω στοὺς μαθητῆς του, ὅταν ἕνας Θεός ἢ ἕνας Βασιλεῖς μπαίνει στή σκηνῆ, θά πρέπει πάντοτε νά μεταχειρίζεστε τὰ πασοῦς αὐτὰ ὡς Ντὸ ματζόρε, γιάτι αὐτὰ εἶναι ἕνας εὐγενικός τόνος.» Μοῦ φαίνεται και ἡ συν-ὑπαρξῆ μέσα στοῦ μουσικό κόσμο τοῦ ριζοῖμένου ἀπολιθωμένου και τοῦ πρωτοπόρου ἀπολιθωμένου (ἀντιθέσεις φαινομενικῶς ἀσυμβίβαστες σέ μιᾶ και τῆν αὐτῆ

